

# STORIA 6<sup>ASO</sup>

**BZL-bundel**

**Kristel Bekers**

**Katleen Dillen**

**Bert Hendrickx**

**Rogier Lindemans**

**Kris Merckx**

**Wim Moreau**

**Jacky Philips**

**Luc Van den Broeck**

**Jos Van Dooren**

**o.l.v. Gorik Goris**



**VAN IN**



# Inhoud

1	Inleiding en vaardigheden (bij A)	5
2	De Cubacrisis (bij D)	11
3*	Joegoslavië spat uiteen (bij D)	
4	De Jom Kipoeroorlog / De Oktoberoorlog (bij H2)	
	Extra rollenspel: het Westen, Israël en de islam	21
5	Vietnam, een tragisch lot? (bij H)	29
6	Mondelinge geschiedenis. De jaren zestig en zeventig, illusie of werkelijkheid? (bij I2)	41
7	Zijn er te veel mensen?	45
8	Synthese (bij K)	53

\* Deze lesinhoud is terug te vinden bij het onlinelesmateriaal via [www.storia.be](http://www.storia.be).

**Naam:** \_\_\_\_\_ **Klas:** \_\_\_\_\_ **Nummer:** \_\_\_\_\_

**Overige groepsleden:** \_\_\_\_\_ **Score:** \_\_\_\_\_

# 4

## De Jom Kipoeroorlog / De Oktoberoorlog (bij H2)

*Na de Zesdaagse Oorlog van 1967 controleert Israël de Sinai en de Golan. De Israëlische troepen graven zich in aan het Suezkanaal. Op 6 oktober 1973 vallen Egypte en Syrië tegelijkertijd Israël aan. Voor Israël was het toen een religieuze feestdag: Jom Kipoer of grote verzoendag. De oorlog, die 18 dagen duurt, wordt daarom de Jom Kipoer- of Oktoberoorlog genoemd. Over de oorzaken, het verloop en de resultaten van de oorlog verschillen de hoofdrolspelers van mening. In deze les probeer je te reconstrueren wat er precies gebeurd is en ontdek je hoe we die gebeurtenissen kunnen interpreteren.*

### OPDRACHTEN

- 1 Op welke punten spreken de teksten elkaar tegen?
- 2 Welke versie moet je geloven? (Houd daarbij rekening met de historische methode.)
- 3 Probeer te verklaren waarom de betrokken personen en commentatoren elkaar op bepaalde punten tegenspreken.
- 4 Stel voor elk onderdeel een eigen versie van de gebeurtenissen samen op basis van de getuigenissen die je hieronder vindt en eventueel ook bronnenmateriaal dat je zelf opzoekt.

#### 1 Wie zijn de hoofdrolspelers en de commentatoren?

Anwar al-Sadat (1918–1981) is vanaf 1970 president van Egypte. Tijdens zijn regering verslechteren de relaties met de USSR. In 1972 zet hij 15 000 militaire adviseurs uit het land. Na de Jom Kipoeroorlog zoekt hij toenadering tot Israël. Hij bezoekt Israël in 1977 en sluit de akkoorden van Camp David in 1978. In 1981 wordt hij tijdens een militaire parade vermoord door moslimfundamentalisten.

Golda Meir (1898–1978) is een van de oprichters van de Arbeiderspartij na de Zesdaagse Oorlog. Zij is eerste minister van Israël van 1969 tot 1974. Na de Jom-Kipoeroorlog wordt zij tot aftreden gedwongen onder druk van de publieke opinie die het de politici verwijt dat zij zich tijdens de oorlog hebben laten verrassen.



*Meir en Sadat schudden elkaar de hand tijdens Sadats bezoek aan Israël.*

De Israëlische auteur Avi Shlaim staat kritisch tegenover een Israëlische politiek die gebaseerd is op militaire macht. (The Iron Wall) Hij meent dat Israël daardoor kansen heeft verkeken om vrede te realiseren.

Ahron Bregman is een Israëlische politicoloog en Jihan El-Tahri is een Egyptische journaliste. In 1998 publiceren zij een boek over de geschiedenis van Israël, waarbij ze ooggetuigen aan het woord laten.

### **Bibliografie**

- Sadat, A. *Op zoek naar een eigen identiteit. Autobiografie.* Antwerpen (1978), blz. 237 – 275.
- Bregman, A. & El-Tahri, J. *Israël en de Arabieren. De vijftigjarige oorlog.* Utrecht (1998), blz. 122 – 135.
- Meir, G. *Mijn leven. Bussum* (1976).
- Shlaim, A. *The Iron Wall. Israel and the Arab World.* Londen (2001).

### **Woordverklaring**

Bar-Levlinie = de Israëlische verdedigingslinie langs het Suezkanaal

## **2 Over de oorzaken en doelstellingen van de oorlog**

### **Doc 1**

Bregman en El-Tahri: 'Ismail (Egyptische minister) schreef: 'Henry Kissingers (= de toenmalige Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken) strategie draaide om "stapje voor stapje"-oplossingen, te beginnen met het oude thema: de heropening van het Suezkanaal. Sadat wees echter alles van de hand, behalve een ingrijpend initiatief dat de belofte inhield voor een allesomvattende regeling. Anders zou hij geen andere keuze hebben dan oorlog.'

Kissinger hierover: 'Hafiz Ismail wilde dat Israël zich terugtrok tot de grenzen van 1967. In ruil daarvoor was Egypte bereid om vrede te sluiten – een grote stap, omdat geen enkele Arabische natie ooit ronduit had gezegd dat zij vrede wilde sluiten.' Kissinger was echter niet ten volle overtuigd dat Sadats aanbod oprecht was.

(De Egyptische stafchef) Generaal Shazly: 'Na dat bezoek aan Amerika rapporteerde Hafiz Ismail de president dat Kissinger had gezegd: "Ik kan niets aan uw probleem doen zolang er geen sprake van een crisis is." Volgens Sadat betekende dit dat Kissinger ons in feite aanmoedigde om oorlog te gaan voeren, en dat er geen enkele manier was om dit probleem diplomatiek op te lossen. Oorlog was het enige alternatief.'

Sadat was niet uit op een totale oorlog met Israël; hem stond een beperkt conflict voor ogen, met als voornaamste doel het doorbreken van de patstelling. Shazly: 'Sadat zei tegen zijn bevelhebbers: "Als u ons ook maar tien centimeter van de Sinaï terugbezorgt, kan ik dit probleem oplossen." Dit hield in dat Sadat al bij voorbaat bereid was water bij de wijn te doen en te accepteren dat hij in een beperkte oorlog slechts een deel van de grondgebieden die de Israëli's in de oorlog van 1967 hadden bezet, kon heroveren. Bovendien impliceerde het ook dat Sadat overwoog om over de resterende delen van de bezette Egyptische territoria te onderhandelen.'

### **Doc 2**

Sadat: 'Ik placht Nasser te vertellen dat als we zelfs maar tien centimeter van het Sinaïgebied wisten te heroveren en er zo vaste voet konden krijgen, geen macht ter wereld ons er weer uit kon verjagen; de hele situatie zou veranderen, naar het oosten en naar het westen, naar alle kanten! Waar het eerst en vooral op aankwam, was de vernedering van de nederlaag van 1967 te herstellen.'

### **Doc 3**

Golda Meir (op 16 oktober 1973 in de Knesset, het Israëlische parlement): 'De doelstellingen van Syrië beperken zich niet tot een stuk land; zij willen hun artilleriebatterijen weer op de Hoogten van Golan kunnen opstellen teneinde ze te kunnen gebruiken tegen de nederzettingen in Galilea, daar raketbatterijen opzetten gericht tegen onze vliegtuigen en zich daarmee dekking verschaffen voor een doorbraak van hun legers naar het hart van Israël. De Arabische heersers wenden voor dat hun doel zich beperkt tot het bereiken van de linies van 4 juni 1967, maar we kennen hun werkelijke doel: de totale onderwerping van de staat Israël.'

### 3 Over de verrassingsaanval

#### Doc 4

Sadat: 'De eerste die (het Suezkanaal) over zou steken was onze Zevende Brigade en de Egyptische vlag wapperde fier op de oostelijke oever. Berichten kwamen binnen (...) dat de versterkingen van de Bar-Levlinie de een na de ander in onze handen vielen, met een zodanig tempo dat slechts zes uur nadat we de aanval waren begonnen de Israëli's uit hun evenwicht waren. Israël had opgescheept over de Zesdaagse Oorlog; nu konden wij opscheppen over de Zesurige Oorlog. De wereld was in de war. Men had het Israëlische standpunt aanvaard en zich daarom gebaseerd op de Israëlische militaire communiqués. Om de nederlaag te verdoezelen speelde Israël zijn video-opnamen van de oorlog van 1967 af, zowel binnen als buiten Israël. Ze dachten dat een propagandaoorlog de feiten kon veranderen ...

Vanaf de derde dag van de oorlog begon men de verslagen van onze overwinning te bevestigen en de wereld begon in onze berichtgeving te geloven. (...) Kissinger vertelde mevrouw Meir: "Jullie hebben de oorlog verloren. Jullie moeten daarop voorbereid zijn."

#### Doc 5

Bregman & El-Tahri: 'Tegen de tijd dat het Israëlische leger slaags raakte, hadden de Egyptenaren al volgens plan de Bar-Levlinie doorbroken. Ze hadden het zand op vijf plaatsen met behulp van waterpompen weggespoeld, waarna Egyptische strijdkrachten in commandoboten naar de oostelijke oever overstaken en de genie pontonbruggen over het kanaal sloeg. De oversteek was een succes. Voor het eerst sinds de oorlog van 1948 hadden de Arabische strijdkrachten het voordeel van de verrassingsaanval tegen de tot nu toe onoverwinnelijke Israëlische strijdkrachten. De eerste paar oorlogsdagen verliepen succesvol voor de strijdkrachten van de Egyptisch-Syrische coalitie.'

#### Doc 6

Golda Meir: 'De schok betrof niet alleen de manier waarop de oorlog begon, maar ook het feit dat een aantal van onze fundamentele veronderstellingen fout gebleken waren. Zoals de geringe waarschijnlijkheid van een aanval in oktober en de zekerheid dat wij in staat zouden zijn de Egyptenaren te beletten het Suezkanaal over te steken. In de eerste paar dagen van de oorlog stond er alleen maar een dunne lijn dappere jonge mannen tussen ons en een ramp. En geen woorden van mij kunnen ooit de schuld van het Israëlische volk uitdrukken ten opzichte van die jongens langs het Suezkanaal en op de Hoogten van Golan. Ze vochten - en vielen - als leeuwen, maar aanvankelijk hadden zij geen enkele kans.'

### 4 Over de rol van de grootmachten

#### Doc 7

Golda Meir: 'Het verhaal van die vertraging (van de Amerikaanse luchtbrug) is intussen al bekend geworden; die was mede ontstaan door het feit dat het Amerikaanse Departement van Defensie aanvankelijk maar node militaire voorraden met Amerikaanse vliegtuigen wilde sturen en dat er steeds problemen rezen als wij koortsachtig rondzochten naar andere vliegtuigen. Terwijl de hele tijd enorme voorraden Sovjethulp over zee en door de lucht naar Egypte en Syrië werden gebracht, verloren wij zorgwekkend veel vliegtuigen.'

#### Doc 8

Sadat: 'Inderdaad, de Verenigde Staten hadden zich in de strijd geworpen om Israël te redden ... (Begin Amerikaanse luchtbrug) Ik wist waar mijn capaciteiten lagen: ik zou nooit de Verenigde Staten tegen mij willen hebben. (...) Mijn besluit tot een wapenstilstand werd dezelfde nacht (20 oktober) genomen. De afgelopen tien dagen had ik alleen tegen de Verenigde Staten gevochten met haar moderne wapens, waarvan de meeste nooit eerder waren ingezet. De werkelijkheid was wel heel anders dan de wereld had gedacht. Iedereen was van mening dat de Sovjet-Unie ons gesteund had en een luchtbrug had ingesteld om ons te helpen, maar dat was niet het geval. Ik stond tegenover de Verenigde Staten en Israël, terwijl de Sovjet-Unie achter mij stond, klaar om mij met een scherpe dolk in de rug te steken zodra ik 85 of 90 % van mijn wapens zou hebben verloren, net zoals dat in 1967 was gebeurd.'

## 5 Over de vergissing van Sadat en het Israëlisch tegenoffensief

### Doc 9

Bregman en El-Tahri: 'Nu moest Sadat zelf beslissen of hij zich aan zijn plan voor een beperkte oorlog wilde houden of de behaalde triomf wilde uitbuiten door verder op te rukken in de Sinai. Chef-staf Saad Shazly, die er niets voor voelde dieper de Sinai in te trekken, vreesde dat Sadat de verkeerde keuze zou maken. De volgende dag werd ik gebeld door Ismail (minister van Defensie), die zei: "Wij willen tot de passen doorstoten." Ik herhaalde alle redenen waarom wij onze linies niet verder moesten opschuiven, zodat we niet meer konden profiteren van de dekking van onze raketten. Hij wilde er echter niets over horen. Generaal Ariel Sharon aanschouwde het begin van het nieuwe offensief van de Egyptenaren. Om twintig over zes die ochtend verlieten de Egyptische pantserbrigades hun bruggenhoofden en rukten op naar onze linies. Al vroeg in de middag brandden er 100 à 120 Egyptische tanks als fakkels of lagen kapot in het zand. De resterende tanks trokken zich terug. Die nacht kreeg mijn divisie toestemming om door de Egyptische linies heen te breken, het Suezkanaal over te steken, een corridor te openen en op de oostelijke oever een oversteekpunt met bruggenhoofd te vestigen. Al om circa een uur 's nachts staken parachutisten in hun rubber aanvalsbotten het kanaal over. We hadden de Egyptenaren totaal overrompeld. De parachutisten zonden ons per radio het codewoord "Acapulco" - "gelukt!"

Sharon: 'Op de 16e oktober vernietigden we vijf lanceerinstallaties voor luchtafweerraketten, zodat we een gapend gat sloegen in de Egyptische luchtafweerparaplu. Nu stond niets ons nog in de weg. Toen hoorde ik via de radio de stem van een commandant te velde zeggen: "We kunnen nu doorstoten tot Caïro!"

Het Israëlische bruggenhoofd had het Egyptische leger verlamd, en binnen enkele dagen hadden Israëlische strijdkrachten het hele Derde Leger van Egypte omsingeld. De Verenigde Naties riepen op tot een onmiddellijk staakt-het-vuren.'

### Doc 10

Generaal Ariel Sharon en de toenmalige minister van Defensie, Moshe Dayan, in de Gazastrook in 1971



### Doc 11

Sadat: 'Onze genietroepen en de luchtmacht brachten de Israëli's in die dagen grote verliezen toe op de westelijke kanaaloever. De hele oversteekoperatie was duidelijk een poging om de reputatie voor Israël te redden. Ik maakte me geen zorgen over de Israëlische positie op de westoever omdat ik wist dat ze daar mijn gevangenen waren en dat hun aanwezigheid daar hun dood betekende.'

### Doc 12

Avi Shlaim: 'Israël slaagde erin om zich te herstellen, zijn evenwicht terug te vinden en een krachtig tegenoffensief te lanceren. Zijn meest gedurfde actie was de oversteek naar de westelijke oever van het kanaal en het isoleren van het Egyptische Derde Leger. De oorlog eindigde met Israëlische troepen op 95 km van Caïro en op meer dan 30 km van Damascus.'

## 6 Over de resultaten van de oorlog

### Doc 13

Israëlische troepen trekken zich terug via een opgeworpen dam over het Suezkanaal



### Doc 14

Sadat: 'De beide grootmachten kwamen tot een overeenstemming en de Veiligheidsraad besliste dat de wapenstilstand op 22 oktober om 19u00 zou ingaan. (...) Ik wilde niets anders dan de ware omvang van mijn overwinning te land behouden. Op basis van het vaststellen en behouden van de ware omvang van mijn territoriale zege werd een overeenkomst bereikt. Ik was daar doodsbang voor geweest, omdat alle mogendheden mijn overwinning teniet wilden doen: de Verenigde Staten maar ook de Sovjet-Unie, omdat Syrië een fiasco was geworden, ondanks de aanwezigheid van Sovjetexperts. Terwijl ik een overwinning had geboekt ondanks de uitzetting van de Sovjetexperts. Natuurlijk wilde ook Israël de overeenkomst doen mislukken. Al die pogingen om mijn overwinning te kleineren maakten me niet bezorgd, maar ik wilde mijn victorie behouden omdat ik haar beschouwde als de weg naar een rechtvaardige vrede, waarvoor ik altijd had gestreden.'

### Doc 15

Golda Meir: 'Er zijn twee punten die ik onmiddellijk duidelijk zou willen stellen. Het eerste is dat wij de Oktoberoorlog gewonnen hebben en ik ben ervan overtuigd dat de politieke en militaire leiders van Syrië en Egypte in hun binnenste weten dat zij wederom verslagen werden, ondanks hun oorspronkelijke winst. Het andere is dat de wereld in het algemeen, en Israël's vijanden in het bijzonder, dienen te weten dat de omstandigheden die aan meer dan 2500 Israëli's het leven hebben gekost omdat ze in de Oktoberoorlog gedood werden, zich nooit meer zullen voordoen.'

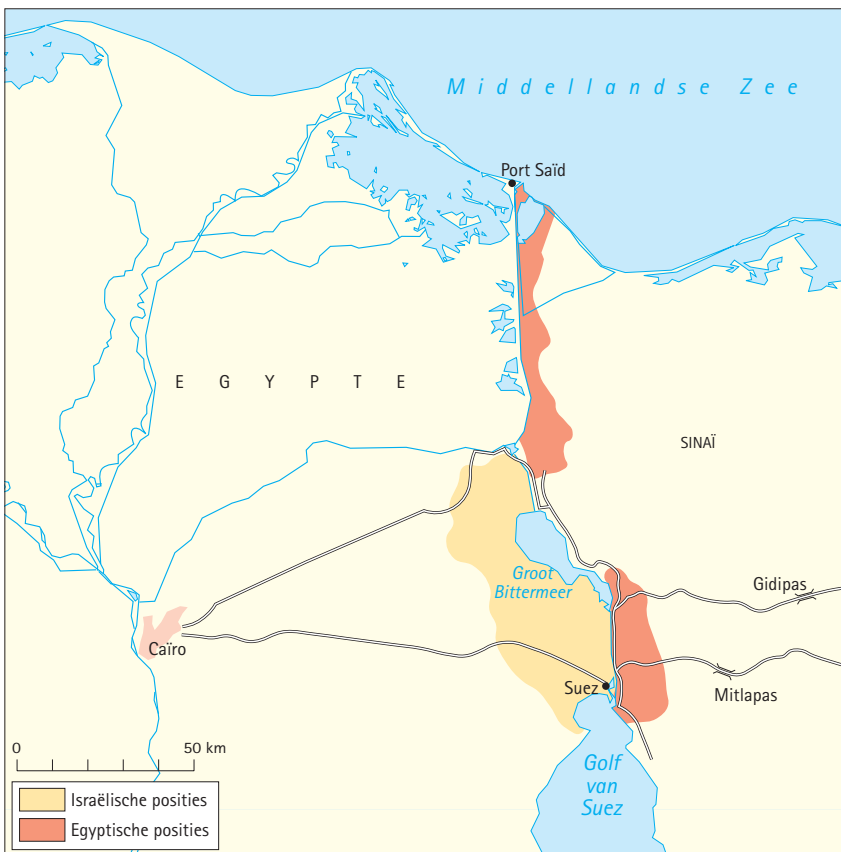
### Doc 16

Avi Shlaim: 'Als de Arabieren de eerste ronde van de militaire tweestrijd wonnen, dan won Israël de tweede ronde, en het resultaat was min of meer een gelijkspel. De verliezen van Israël waren aanzienlijk zwaarder dan ze waren geweest tijdens de Zesdaagse Oorlog. Israël had 2838 doden en 8800 gewonden te betreuren; de Arabieren hadden 8528 doden en 19549 gewonden. Israël verloor 103 vliegtuigen en 840 tanks; de Arabieren 392 vliegtuigen en 2554 tanks. Het eindresultaat in 1973 was dus zeer verschillend van dat van 1967. (...) Nu was het eindresultaat meer in evenwicht, niet in het minst op psychologisch vlak. Het bevorderde een meer realistische houding aan beide zijden en het legde een meer beloftevolle grondslag voor onderhandelingen en compromissen.'

### Doc 17

Bregman en El-Tahri: (Plaatsvervangend chef-staf Yisrael Tal leidde de besprekingen langs Israëlische kant. Hieronder volgt zijn versie van de feiten.): '(De Egyptische) Generaal Gamasy zei: "Luister, dit is de eerste keer dat een oorlog tussen ons onbeslist is geëindigd. Wij kunnen zeggen dat we hebben gewonnen, en jullie kunnen zeggen dat het onbeslist is. Vanuit die posities kunnen we met elkaar onderhandelen. Deze keer willen wij een einde aan het conflict maken. Er is echter één principiële kwestie: wij zullen geen centimeter Egyptische grond die in de oorlog van 1967 of in deze oorlog is veroverd vrijwillig afstaan." Gamasy zei: "Breng ons een kaart waarop jullie in kleur hebben aangegeven tot waar jullie je denken terug te trekken, en tot waar wij ons geleidelijk zullen terugtrekken. In de context van een staakt-het-vuren zullen wij, dat belof ik, die kaart ondertekenen, zonder verdere onderhandelingen." Ik zei: "U hebt het over besprekingen die tot een definitief vredesverdrag moeten leiden. Spreekt u namens Sadat, uw president?" Hij antwoordde: "Onze president geeft zijn generaals geen boodschappen mee, maar de president is op de hoogte van alles wat ik u zeg, en hij is het ermee eens." Sadat had de oorlog verloren, maar doordat hij de Israël's een pak slaag had gegeven en het Suezkanaal was overgestoken, had hij een belangrijke slag gewonnen. Hij kon nu op voet van gelijkheid met hen onderhandelen. In overeenstemming met zijn aard bezon hij zich alweer op een ander stoutmoedig initiatief.'

### Doc 18 De situatie op het moment van de wapenstilstand



1 Op welke punten spreken hoofdrolspelers en commentatoren elkaar tegen?

---

---

---

---

---



## EXTRA ROLLENSPEL: HET WESTEN, ISRAËL EN DE ISLAM

Het Joods-Palestijnse conflict sleept nu al meer dan 60 jaar aan. Al die tijd zijn de problemen alleen maar gegroeid. Een oplossing is vandaag minder in zicht dan ooit te voren. Iedereen is immers 100 % overtuigd van zijn gelijk en bijgevolg weinig bereid tot het sluiten van compromissen. (Zie hoofdstuk H2.)

### De belangrijkste struikelblokken in de actuele vredesonderhandelingen zijn:

- (de verdeling van de hoofdstad) Jeruzalem;
- Hamas, (g)een waardige gesprekspartner voor Israël;
- de muur of het veiligheidshek (de Israëlische westoeverbarrière);
- bezette gebieden, Palestijnse vluchtelingen, Joodse nederzettingen en water.

In een rollenspel gaan jullie het debat aan over een van deze struikelblokken. Verdeel de klas in groepjes van drie. Verdeel in elk groepje de rollen: iemand verdedigt het Joodse standpunt, iemand het Palestijnse en iemand neemt het standpunt in van een neutrale internationale waarnemer.

**STAP 1:** Elk groepje werkt zich in door informatie te zoeken over drie van de vier struikelblokken. Daarvoor raadpleeg je je lesmateriaal, krantenartikels en/of het internet. Je focust je op je eigen rol. Zorg ervoor dat je telkens twee argumenten kunt geven om je standpunt te verdedigen. Waak erover dat iedereen van je groepje goed voorbereid is, want jullie krijgen allemaal dezelfde eindevaluatie.

**STAP 2:** Voor het debat begint, ga je nog even samenzitten met klasgenoten die dezelfde rol hebben als jij. Je kunt zeker nog wat van elkaar opsteken.

**STAP 3:** Je gaat terug naar je oorspronkelijke groep en je voert het debat over één struikelblok.

**Evaluatie** per groepje (maximum: 10 punten)

Je wordt geëvalueerd op basis van het onderstaande schema.

		1 punt	2 punten
<b>Inhoud</b>	Palestijns standpunt	één juist argument	twee juiste argumenten
	Joods standpunt	één juist argument	twee juiste argumenten
	Internationaal standpunt	één juist argument	twee juiste argumenten
<b>Vorm</b>	Taal	verzorgd taalgebruik	De boodschap is duidelijk.
	Inleving	niemand valt uit zijn rol	Iedereen leeft zich goed in.